

СПОРТ У НОВОМ САДУ

Прича о спорту у Новом Саду је прича о узајамном давању. Када се погледа са временске дистанце на све минуле успехе новосадских спортиста, велико је питање: Да ли је спорт пружио више Новом Саду, или Нови Сад спорту? Из тога је проистекло огромно поштовање према свима онима који су, играјући и тренирајући у нашем граду, освајали медаље и пехаре, како на државном, тако и на европском и светском нивоу. Победе и порази, као саставни део сваког спортског надметања, јесу непролазне теме новосадских прича. То све и јесте залог за будућност, да неки нови клинци вредно тренирају у својим спортским колективима и

на многобројним бориштима широм града, како би управо они постали главни актери нових надањујућих беседа.

Без премца, на првом месту, када о новосадском спорту говоримо, налази се ФК „Војводина“. Основана 6. марта 1914. године у Темеринској улици, љубављу и залагањем ученика Велике српске гимназије у Новом Саду (данас Гимназија „Јован Јовановић Змај“), у време када су у граду постојала три фудбалска клуба: мађарски „НАК“ и „УАК“ и јеврејски „Јуда Макаби“. Име Косте Хација, будућег угледног правника, као једног од оснивача клуба, уписано је „златним словима“ у његовој историји. Клуб је након Првог светског рата обновљен и званично уређен захваљујући труду студената, који су се усавршавали у Прагу, и донели прву фудбалску опрему, добијену као поклон од прашке „Славије“, захваљујући чему су и боје новосадског клуба постале црвена и бела, а у таквим дресовима оба клуба играју и данас. У својој стогодишњој историји, ФК „Војводина“ је била по два пута освајач домаћег шампионата (1965/66. и 1988/89) и купа (2014. и 2020) и једном Средњеевропског купа (1977). Великани клуба, чија имена никада неће избледети у срцима навијача „Старе даме“ (надимак ФК „Војводине“), јесу између осталих Вујадин Бошков, Тодор Веселиновић, Силвестер Такач, Јозеф Велкер, Здравко Рајков, Стеван Нештички, Илија Пантелић, Сима Милованов, Добривоје Крстић. Од играча који су недавно окончали каријеру, или још увек активно играју, ваља поменути Милоша Красића, Милана Јовановића, Гојка Качара и Душана Тадића.

Дом фудбалера Војводине је стадион „Карађорђе“, који је свечано отворен 28. јуна 1924. године, а који је у почетку користио и ФК „Јуда Макаби“. Важно је истаћи и да овај фудбалски клуб, као један од најстаријих у држави, има први званични клуб навијача у Србији, још од 15. децембра 1937. године. Занимљивост је да су први Новосађани који су се окитили олимпијским медаљама били управо фудбалери: Вујадин Бошков (сребро, Хелсинки 1952), Тодор Веселиновић и Добросав Крстић (сребро, Мелбурн 1956), као и Новак Рогановић (злато, Рим 1960).

ФК „Војводина“ јесте део ширег спортског друштва истог имена, које је најстарије и по броју клубова најбројније удружење у држави. Од 2011. године у овом спортском друштву обједињено је 18 клубова који носе назив „Војводина“. У њему су играли и тренирали многи олимпијски, светски, европски и државни шампиони.

Недалеко од стадиона „Карађорђе“, налази се СПЕНС – Спортско-пословни центар „Војводина“ грађен између 1979. и 1981. године, по пројекту архитеката Живорада Јанковића и Бранка Булића са Института за архитектуру урбанизам и просторно планирање Архитектонског факултета у Сарајеву. Првобитан назив је био Спортски

и друштвени центар „Војводина“, али се међу грађанима усталио назив СПЕНС – скраћеница од Столотениско првенство Нови Сад, за чије потребе је објекат подигнут, јер је у Новом Саду је 1981. године одржано 36. светско првенство у стоном тенису. Данас је СПЕНС спортска арена многих клубова, јер на преко 80.000 m² простора садржи две спортске хале, ледену дворану, затворени и отворени базен, куглану, сале за бокс, џудо и стони тенис. Од стонотенисера највеће успехе остварили су Гордана Перкучин (бронза на ОИ у Сеулу 1988) и Александар и Слободан Грујић. Највеће име стоног тениса данас, јесте параолимпијска шампионка, светска и европска првакиња, Борислава Перић – Ранковић, добитница Октобарске награде града Новог Сада и Сретењског ордена државе Србије.

На СПЕНС-у као домаћин игра најтрофејнији новосадски клуб – Одбојкашки клуб „Војводина“, који се, поред освајања петнаест националних купова, деветнаест пута окитио титулом првака државе, од чега са већ шест у низу. Многи новосадски одбојкаши јесу или су били државни репрезентативци и освајачи европских, светских и олимпијских (бронза у Атланти 1996. и злато у Сиднеју 2000) одличја, или су били селектори и тренери државне селекције.

Вредно је поменути следећа имена: Жарко Петровић, Слободан Ковач, Владимир и Никола Грбић, Ђула Мештер, Андрија Герић, Слободан Бошкан, Васа Мијић, Владимир Батез, Ђорђе Ђурић, Игор Вушуровић, Вељко Петковић, Един Шкорић, Марко Подрашчанин и Зоран Гајић, као најуспешнији тренер и селектор.

Други најтрофејнији новосадски клуб, рукометни, који је десетоструки узастопни првак Србије, своје утакмице игра у дворани смештеној у насељу Слана бара, у којој, као и на СПЕНС-у постоји и базен, где тренирају пливачи и ватерполисти. Још од 1921. године, Новосађани имају контакт са неком врстом рукомета, тачније његовом претечом „хазеном“, а од 1948. године постоји мушки рукометни клуб, који је граду донео бројне победе и титуле.

Код поменутог ватерпола, женска секција је актуелни освајач дупле круне, док су код мушкараца, чији клуб постоји од 1935. године, славу спорта у води пронели многи освајачи највећих светских одликовања – Слободан Соро, Гојко и Душко Пијетловић, Милош Ђук и Бранислав Митровић. Пливачки спортови су унапређени изградњом отвореног (1974) и затворених (1990) базена на Сајмишту и СПЕНС-у.

Новосађани су се са кошарком први пут упознали 1924, године, али је ова игра заживела за време окупације 1942. у оквиру УАК-а (Újvidéki Atletikai Club). Игралиште за кошарку изграђено је у дворишту Српске велике православне гимназије 1943. године.

Прве резултате имао је клуб „Еђшег”, који ће касније променити име у „Војводина”. Највише трага у кошаркашкој игри оставиле су жене – Марија Вегер, освајачица три европске медаље са репрезентацијом Југославије и Јасмина Перазић (бронза на ОИ у Москви, 1980). Мушкарци су прославили уличну кошарку, познатију под називом баскет, која се деценијама игра у свим деловима Новог Сада, у школским двориштима, на бетонским теренима између зграда и на Штранду. Играње баскета је utkano у одрастање бројних наших суграђана, било да су се професионално бавили кошарком, или је овај спорт чинио део њиховог слободног времена. Захваљујући овој „традицији”, репрезентација Србије, предвођена управо Новосађанима, светски је лидер у олимпијској дисциплини кошарка „Три на три” (3 x 3), који је сада и олимпијски спорт. Новосађанин Душан Домовић Булут, сматра се најуспешнијим играчем овог спорта у његовој досадашњој историји.

Прва слободна и мултиетничка организација грађана у Новом Саду, основана 1790. године, јесте стрељачко друштво, које је неговало стрељаштво као вид развоја физичке културе, моралне и борбене способности чланова, али је било и омиљено место забаве и разоноде грађана. Од 1812. године постојало је годишње такмичење за најбољег стрелца Новог Сада. Након употребе различитих адаптираних објеката, Стрељачко удружење добија 1890. године наменски грађену стрељану, са простором за забаве и игранке. Овај објекат и данас постоји, а познат је по називом „Еђшег”, у коме се данас

налази Културна станица. У новијој историји новосадски стрелци су освајачи више од сто медаља на међународним такмичењима. Најбољи међу њима били су европски првак Бранислав Лончар (1965) који је чак четири пута предводио као селектор репрезентацију државе на Олимпијским играма (1988-2000); европска првакиња Десанка Петровић Пешут (1969, 1974), која је 1970. године освојила злато и сребро на светском првенству, када је постала и светска рекордерка; јуниорска првакиња Европе и света и светска рекордерка (1991, 1994) и освајачица злата и бронзе на Олимпијади у Атланти (1996) Александра Ивошев и Аранка Биндер, која је освојила бронзу на Олимпијским играма у Барселони (1992). Члан „Стрељачке дружине Нови Сад 1790“ је и освајач бројних европских и светских одличја, Немања Миросављев. Стрељаштво је, несумњиво, спорт који ће и у будућности доносити бројне трофеје и Новом Саду и Србији.

На иницијативу др Лазе Костића основана је Прва новосадска јачачка, ватрогасачка и веслачка задруга (1872), која није била дугог века, али је подстакла оснивање веслачког клуба, те је 1885. године основан „Данубиус“ као мултинационално спортско удружење. Посада, шестерац са кормиларом, за који је чамац набавио Лаза Костић, имала је назив „Штефанија“, а двојац са кормиларом „Амброзије“. Клуб је добио просторије 1913. године на обали Дунава, код

Брукшанца, а на данашњу локацију, низводно од Штранда, премештен је 1932. године. У првим годинама клуба „Данубиус“, веслачи су потицали углавном из имућнијих породица, јер је опрема била скупа. Прве успехе доживљава почетком XX века, а наставио је да формира сјајну екипу веслача све до Другог светског рата. Након обнове клуба у послератном периоду, посебно од 1970. године, доживљава свој најтрофејнији период. Прво име међу веслачима је Зоран Панчић, освајач две олимпијске медаље (сребро, Москва 1980, и бронза, Лос Анђелес 1984).

Док челници града планирају и припремају изградњу велелепног атлетског стадиона, ваља истаћи да су пре више од једног века поједине атлетске дисциплине (ходање, трчање, скокови и бацање) биле заступљене у различитим спортским друштвима као што су „Еђшег“, „Препород“, Омладински спортски клуб „Војводина“, „Јуда Макаби“, Новосадски атлетски клуб („НАК“), који је основан 1910. године. Наследио га је Атлетски клуб „Војводина“. Најтрофејнији новосадски атлетичари били су скакачи: у вис Драгутин Топић и у даљ Ивана Вулета (рођена Шпановић), која је без сумње највеће име српске атлетике XXI века и освајачица највећих европских и светских одличја како на отвореном, тако и у дворанској атлетици. Поред њих, освајачи медаља на европским и светским такмичењима били су Олга Гере Пулић (вис), Тамара Малешев (вис и даљ), Петар Малешев (вис), Стеван Зорић (вис) и Михаил Дудаш (десетобој).

Што се тиче борилачких спортова, ваља истаћи успехе каратиста Војводине, међу којима се посебно истиче освајач највећих медаља и најуспешнији државни такмичар свих времена Душан Дачић, као и освајачи олимпијских медаља – рвач Бранислав Симић (злато, Токио 1964) и џудиста Славко Обадов (бронза, Монтереала 1976).

Кад је реч о боксу (шакању), први професионални меч у Новом Саду организовала су браћа Химелсбах тридесетих година XX века. Аматерски боксерски клуб „Војводина” основан је 1937. године, захваљујући Антону Поцману. Највеће успехе овом спорту донели су браћа Качар, Тадија и Слободан. Обојица су освајачи олимпијских медаља; Тадија сребра у Монтереалу (1974), а Слободан злата у Москви (1980). Слободан је био успешан професионалац, који је 1985. године постао првак света у полутешкој категорији.

Новосађани су били и познати дизачи тегова, међу којима је најуспешнији вишеструки државни рекордер Стојадин Стошић.

Помињући освајаче олимпијских медаља, занимљиво је поменути да је на првој обновљеној Олимпијади у Атини 1896. године, у репрезентацији Аустроугарске, наступио новосадски Србин, Момчило Тапавица који је у тенису освојио бронзану медаљу. Интересантно је да је наступио и у дизању тегова (терета) и рвању грчко-римским стилем, а да је после тога био и активни члан веслачког клуба „Данубиус“.

Иначе, први терени за тенис, поред Дунавског парка, изграђени су 1922. године, а наредне је основан „Lawn tennis club“. Најбољи тенисер у периоду између два рата био је Ђорђе Дунђерски који је, у дресу Швајцарске, чији је троструки шампион и био, наступио на олимпијади у Паризу (1924). За време Другог светског рата клуб се звао „Ujvidéki tenis klub“, после рата „Слога“ и, коначно, „Војводина“. Најпознатији члан клуба је Моника Селеш, деветострука освајачица грендслем титула, са укупно освојена 53 турнира и својевремено прва играчица на WTA листи. Без сумње, била би најуспешнија икада у том спорту, да 30. априла 1993. године њену каријеру у успону, на турниру у Хамбургу, убодом ножем у леђа није прекинуо, психички болесник Гинтер Пархе.

Да би што дуже задржали госте, кафеције су у својим објектима увели куглање, па је тако у гостионици „Код белог вола“ и настао први клуб. Пред Други светски рат Нови Сад је имао 13 куглана и преко 30 клубова, међу којима су и „Раднички“, „Војводина“, „Орао“, „Слога“, „Мики Маус“, „Данубиус“, „Еђшег“. Освајачи европских и светских медаља у овом спорту били су Ружа Ваштаг (1955) и Франа Михајловић (1973, 1974).

Гимнастика као предмет уводи се 1853. године захваљујући иницијативи Ђорђа Натошевића, а ради побољшања општег здравља ђака. Пиониром гимнастичког вежбања у Новом Саду сматра се Лаза Костић. На његов предлог 1872. године основана је Прва

новосадска задруга јачачка (гимнастичка), ватрогасачка и веслачка, која ће касније променити име у „Соко“. Осамдесетих година XX века се формира Гимнастички клуб „Војводина“, који 1992. године враћа свој предратни назив Соколско друштво. Од 2002. године носи ново име, Соколско друштво „Војводина“ и баштини богату традицију и успехе чланова од којих су многи били сениорски и јуниорски репрезентативци и прваци државе.

Омиљено превозно средство многих Новосађана је бицикл, због равних терена, широких булевара, уређених бициклистичких стаза, којима се брзо стиже из једног у други део града. У Новом Саду је још 1886. године основан Бициклистички клуб, а три године касније је изграђена бетонска бициклистичка писта или велодром. Све до 1915. године Нови Сад је био домаћин бројних такмичења у бициклизму.

Године 1923. основан је најстарији и један од најуспешнијих аеро-клубова у Србији, Аеро-клуб „Нови Сад“, као огранак краљевског Аеро-клуба. Бави се обуком, тренингом и организацијом такмичења падобранаца, једриличара, пилота и моделара (макетара). Клуб је до 1953. године користио аеродром на Југовићеву, а тада се преселио на новоизграђени аеродром на Ченеју.

После Другог светског рата, аутомобилски и мотоциклистички клубови поново су оживели, а отварањем Моста слободе 1981. године неколико ентузијаста и заљубљеника у мото-трке увидело је да је Мишелук, подручје на десној обали Дунава између Новог Сада

и Сремске Каменице, идеално место за трке и дружења. Захваљујући челним људима ауто-мото спорта, прва аутомобилска трка уз мото-трку на чувеној кружној рели-стази одржана је за шампионат Србије 18. септембра 1983. године. Занимљивости ради, ваља поменути, да је после Париза, Беча и Пеште, Нови Сад био четврти град у Европи на чијим улицама се могао видети модел аутомобила са паљењем на електрични погон марке „De Dion-Bouton”, који је у Нови Сад, око 1900. године довезао Стеван Адамовић.

Прво коњичко удружење у Новом Саду „Престолонаследник Петар” основано је 1926. године, а хиподром на коме су организоване трке и такмичења изграђен је на Сајлову. Овај спорт је имао неколико друштава у Граду: „Новосадско јахачко друштво” (1931), „Соколско друштво” које је имало Коњичку секцију (1934), Клуб „Свети Ђорђе” (1939). После Другог светског рата основан је Коњички клуб „Граничар”, који је важио за један од најбољих у бившој Југославији.

Шах је био један од првих спортова у Новом Саду чији су поклоници основали свој клуб. Основао га је 1880. године др Јожеф Ноа, који је учествовао на осам европских шаховских турнира. Први новосадски шаховски олимпијац био је Имре-Мирко Бредер (Стокхолм, 1937). Због бројних успеха новосадских шахиста, Нови Сад је добио организацију 29. Шаховске Олимпијаде 1990. године – ШОНСИ. Део Новог насеља, где су подигнуте зграде намењене учесницима Олимпијаде, назван је тим именом.

Клизачку организацију основали су новосадски стреличари и веласлачи 1893. године јер зими нису могли да се баве својим активностима. Прво клизалиште направљено је у оквиру Стрељане („Еђшег“ у улици Антона Чехова). Било је намењено одраслима и „отменој публици“. Иначе се клизало и на Каналу, на Шодрошу и у Дунавском парку. Вештачка клизалишта изграђена су на Сајмишту (1972) и СПЕНС-у (1982). На њему своје утакмице игра и Хокејашки клуб „Војводина“, који је основан 1957. године, актуелни првак државе (укупно је то био осам пута, као и три пута освајач националног купа) и освајач међународне Панонске лиге 2009. године.

Од манифестација којима се град поноси сваке године, треба истаћи два maratona – атлетски и планинарски. Први Фрушкогорски marathon у организацији Атлетског клуба „Војводина“ одржавао се од 1962. до 1980. године, а marathonци су ишли трасом Иришки венац – Нови Сад, дугом 18 километара. Стазу дугу 8 километара на релацији Сремска Каменица – Нови Сад под називом Омладински marathon, трчали су учесници у периоду од 1969. до 1980. године. Новосадски marathon и полумarathon постоје од 1993. године. Некада се трчало на релацији Нови Сад – Футог – Руменка, а од 1998. године стазе су му улице Новог Сада. С друге стране, Планинарско друштво „Фрушка гора“ основано је 1924. године, са циљем промописања и организовања пешачких тура. Фрушка гора је 1960. године проглашена за национални парк, а томе су већ претходиле акције

систематског уређења шумског комплекса за масовна излетишта и одмаралишта, пејзажно уређење простора, изградња путева и стаза. Велики број Новосађана, различитих узраста, сваке године учествује на традиционалном Фрушкогорском маратону, који се организује од 1978. године и који је настарија манифестација овог типа у Европи.

На крају, део текста треба посветити и двема локацијама, на којима Новосађани практикују своје рекреативне спортке активности, на којима почињу да стасавају неки нови шампиони, а које се надовезују једна на другу. Бачко игралиште, које се налази се уз леву обалу Дунава, поред Универзитета, а у близини Штранда. Изграђено је 1936. године по пројекту инжињера Милутина Матића. Поред фудбалског терена, који је првобитно био намењен за слетске вежбе и атлетске дисциплине, изграђени су атлетска стаза, која је зими служила за клизање, као и терени за тенис, одбојку и кошарку. Простор је окружен густо засађеним јаблановима, па цео комплекс делује као парк. Новосадски кеј, који је формиран насипањем шанчева и разградњом Брукшанца почетком тридесетих

година XX века. Касније, насип је продужен до ушћа канала ДТД, асфалтиран је и претворен у шеталиште са цветним лејама и травнатим површинама. Данас је Дунавски кеј у Новом Саду подељен на три деонице: Београдски кеј, Кеј жртва рације и Сунчани кеј, и има укупну дужину од 5 километара. Кеј је данас омиљена пешачка и рекреативна зона намењена различитим узрастима. Поред бицикличке, направљена је трим-стаза и постављене су справе за вежбање. Уз лимански део кеја смештени су објекти и терени за спорт и рекреацију.

